

DIMITRIE C. BUTCULESCU UN PRECURSOR AL ARHEOLOGIEI DOBROGENE¹)

Aristide Ștefănescu

Dobrogea, străvechi teritoriu românesc, dintre Dunăre și Mare, înscris în titulatura voievozilor munteni, prin suprafața ei ce depășește 15.000 km.p., reprezintă numai ceva mai puțin de o zecime din teritoriul României.² Istoria României nu poate fi concepută fără contribuția documentară a acestui pămînt. Adevarat rezervor arheologic, Dobrogea, a cunoscut interesul amatorilor de antichități și cercetătorilor ocazionali încă de timpuriu, dar abundența vestigilor și a materialului arheologic, asigură cercetărilor prezente și viitoare nebănuite posibilități de valorificare.

De fapt am putea afirma că în Dobrogea cercetarea arheologică propriu-zisă a inceput de timpuriu. Ea a depășit un secol de activitate. S-au adunat depozite de materiale, în țară și străinătate, culese din acest teritoriu de „mare bogăție de reminiscențe ale trecutului”³. Nu toate problemele evoluției istorice au fost elucidate. Și astăzi mai stăruie preocuparea localizării Vicinei, a portului Lycostomo, sau chiar a altor localități vechi, surprinse în hărțile și portulanele medievale. Aceste probleme concentrează astăzi eforturile unui valoros grup de cercetători aparținând mai multor institute și muzeze. Și dacă astăzi laborioasa activitate a cercetărilor arheologice a reușit să identifice un număr impresionant de așezări, drumuri, monumente, cu atit mai edificatoare în direcția aceasta se dovedesc retrospectivele. Începuturile preocupațiilor arheologice în Dobrogea au fost modeste în raport cu bogata problematică ridicată de cercetarea istoriei și de bogăția vestigilor. Este știut că toate marile stăpini ale lumii antice au avut interese și în această regiune, că acest pămînt a fost văzut de trecere pentru numeroase popoare migratoare, în perioada prefeudală, că aceleasi granițe ale Dobrogei au cunoscut aproape toate marile stăpini ale lumii medievale din această parte a Europei. Fiecare etapă și-a lăsat urme materiale, dovezi concrete ale unei istorii zbuciumate.

Mai cunoscute și spectaculoase din punctul de vedere al rezultatelor au fost cercetările antichităților grecești și romane, preocupare care a întreținut atracția

¹). Comunicare expusă la al doilea Colocviu științific organizat de Muzeul Deltai Dunări Tulcea 2-5 iunie 1974.

²). Mic Dictionar Enciclopedic, E.E.R., Buc., 1972, pag. 1166, 1167 și 1666.

³). Dobrogea, 50 de ani de viață românească, Buc. Cultura Națională, 1928, pag. 117.

³). Jan Bart, Cartea Dunării, Bibl. Ligii Navale, 1933, pag. 40 vezi și I. Simionescu, O țară din povestii, vol. I, Dobrogea, Ed. Cartea Românească, Buc., 1928, pag. 33 - 35; N. Iorga, Istoria Dobrogei, în Dobrogea Românească, Ed. Acțiunea Românească, pag. 23.

arheologică a Dobrogei o lungă perioadă de timp. Iar recoltările de material arheologic, dominate de dilettantism și practicate din motive mercantile, au fost defapte primele semnale arhologice în Dobrogea.

Rezultatele unor sondaje, efectuate în cea mai mare parte de străini, la mijlocul sec. trecut, au imbogățit patrimoniul multor muzeu europene, diminuindu-l pe cel național. S-a adăugat exploatarea materialelor de construcție din zidurile anticelor cetăți, în a doua jumătate a sec. al XIX-lea, care a dus la demantelarea unor remarcabile monumente, ce a grăbit procesul de degradare, situație cu atât mai precară, cu căt, nu se efectuase nici o evidență topografică a patrimoniului potential.

Pretioase au rămas însemnările lui Ion Ionescu de la Brad⁵ de la mijlocul sec. trecut și preocupările lui Mihai Șuțzu, privind monedele cetăților Dobrogene. Dar cercetările menite să valorifice științific un patrimoniu dintre cele mai bogate și mai interesante au fost reduse încă multă vreme. Ele au fost impulsionate mai apoi de activitatea lui Grigore Tocilescu și îndeosebi a lui Vasile Pîrvan.

In această perioadă de pionierat în cercetarea arheologică dobrogeană, de cristalizare a științei arheologice românești se înscriu și eforturile lui Dimitrie C. Butulescu (1845-1916).

Descendent al unei familii, cobișoare dintr-un vechi neam, Dimitrie C. Butăulescu, împreună cu ceilalți 11 frați și surori ale sale, reprezentau a nouă ramură a unui arbore genealogic al căruia prim ascendent, identificat de insuși D. C. Butăulescu, este Mihai Roșu, zis Roșiorul, căpitan în vremea lui Mihai Viteazul, de care a și fost improprietarit cu moșii în Teleorman, la Rușii de Vede, de mai tîrziu⁶.

Familia avea să se numească „Buteulescu”, de prin a doua jumătate a sec.
al XVII-lea, de la fiul căpitanului Mihai Rosu, numit Ion M. Roșianu sau But-
ulescu.

Cititori în orașul de baștină, Butelești secolelor XVIII-XIX, deși au ocupat și înalte funcții în administrația statală a Țării Românești, n-au băut drumul scoliilor înalte. Bunicul cercetătorului de mai tîrziu „biv vel serdarul Marin R. Butulescu” (1780-1830), n-avusese școală în tinerete, dar dobindise o frumoasă bibliotecă cuprinzind 95 volume în limbile greacă, franceză și germană, pe care a imbogățit-o mereu, încît pe la 1821 depășise 100 de volume¹. Moisiile acestuia îi vor păliejui, mai tîrziu, înălțărui arheolog, marile sănătore ale carierei sale: Calomfiresc și Zimbreasca în Teleorman. Tatăl sau, paharnicul Constantin Butulescu (1803-1877) căsătorit cu Maria N. Bujoreanu, avea să dea fiilor săi o educație alcășătă în care preocupările comerciale și financiare s-au impus într-un mod amonios cu pasiunea de cercetare științifică. Ca și vărul său Nicolae N. Butulescu², deznăvătorul corpului exporției contabilă din România, și Dimitrie C. Butulescu a ajuns în scurta vreme mare bancher bucureștean și proprietar de imobile³. Trebuie mai întîi prin înalte școli franțuzești de la Paris. Înrudit prin numeroasea sa familie cu majoritatea boierilor din Tara Românească, iar prin soră sa Constanța, căsătorită în 1883, cu Dimitrie Florescu (mama istoricului George D. Florescu), fiind în același timp var cu Cezar Bolliac, după cum reiese din scrierea sa adresată lui I.T.G. redactor la Revista Alexandru, activitatea sa istorică să-a bucurat de concursul unei favorabile atmosfere de familie.

Dimitrie Butculescu și-a desfășurat activitatea de cercetare istorică, la granita dintre feudalismul tirzii, peste epoca modernă, pînă în perioada contemporană, avînd posibilitatea să cunoască un mare număr de oameni de știință și cultură ai României de la sfîrșitul sec. XIX și începutul sec. XX.

Membru a numeroase Cercuri Comerciale și Industriale, cum ar fi cele din Cimpulung, Pitești, București, al căror președinte era la 20 ianuarie 1911, și preocupat de afaceri financiare, Dimitrie C. Butculescu era un influent bancher bucureștean. Fondase Asociația Societăților Cooperativiste și erau cunoscute vederile sale de simpatie pentru mișcarea socialistă. Și-a cîștigat însă un loc bine meritat și în panteonul științei arheologice, prin neobosită sete de cunoaștere și rivna cu care a cercetat stațiuni arheologice din Oltenia și pînă în Moldova de nord.

Din preocupări nu i-a scăpat nici Dobrogea, istoricul pămînt al lui Dobrotoci și Mircea cel Bătrân. Preocupările arheologice începeau în momentul în care această știință depășea sfera căutătorilor de comori și-si alcătuia un domeniu propriu de cercetare, cu metode proprii, definindu-se drept: „știință care cercetează datinile și monumentele ce-au rămas de la oameni din secolii trecuți și s-au păstrat pînă la noi sau în relații scrise, sau în tradițuni orale, sau mai ales în obiecte reale, plastice și grafice; ea are sarcina de a aduna și de a controla aceste rămășiște, pentru a extrage din studiul lor special sau comparativ, o cunoștință cit se poate mai deplină despre credințele, instituțiunile, praticile, uzurile industriale și artele societăților vechi, adică despre starea morală și intelectuală a omenirei, la diferite epoci ale dezvoltării sale”.¹¹

Dimitrie C. Butculescu are o gîndire remarcabilă în raport cu mulți din contemporanii săi, mari amatori de antichități, vâdind o educație patriotică militară. Fratele său Constantin C. Butculescu se înrolase voluntar și a murit eroic în războiul care a reusit Dobrogea în granițele românești. Pentru Dimitrie Butculescu fenomenul istoric nu este un divertisment este o armă de educare a conștiinței naționale, pentru care a operat de-a lungul vieții, prin numeroase articole, interviuri, conferințe, studii.¹² Se remarcă cu pregnanță în scrierea din 20 ianuarie 1911 îngăduind să fățu de patrimoniul național.

anuarie 1911 îngrijorată să făză de patrimoniu național.
Santierile sale, la care căuta să antreneze și organele locale de stat au cunoscut în conducătorul lor, un observator fin,meticulos, înzestrat și cu talent de desenator. Dimitrie C. Butculescu și-a întregit observațiile arheologice cu numeroase desene, întocmînd valioase mape de sântier. Din nefericire cea mai mare parte a lor s-au pierdut, altele s-au răvășit, iar unele mai sunt încă în arhive, particular.¹³ Însemnările amânunțite referitoare la campaniile arheologice dobrogene lipesc, dar studiile comparative și rapoartele de activitate anuale, ale arheologului Dimitrie Butculescu, ne permit să reconstituim activitatea acestuia pe teritoriul Dobrogei, ce se inscrie în rîndul primelor prospecții arheologice în acest rezervor național de istorie multimilenară.

Principalul obiectiv al cercetărilor sale, au fost moisiile părintești, dar excursiunile arheologice, săpăturile efectuate în Moldova la Cucuteni¹¹ și în Transilvania sau pe teritoriul Dobrogei, pot fi socotite drept premiere arheologice în timbul dintre Dunăre și Mare.

Intr-un raport din 1895, păstrat la Muzeul de istorie a municipiului București, cuprinzind localități explorate între anii 1857-1895, Dimitrie C. Butculescu menționează alături de Măgura Calomfiresti, Cimpulung Muscel, și Cetatea lui Neagră Vodă, pe care le cercetase în lungi campanii, între 1876 și 1891, Curtea de Arges, Cotnari, Piscul Crâsan, Cimpina, Biserica Sf. Dumitru din Craiova și Cetatea Fetei din Dobrogea, obiectul cercetărilor sale din anul 1885 și Constanța unde efectuase săpăturile între 1883-1885.¹³ În același an el efectuase săpături și la Poenari-Argeș.¹⁴

^{4.} Dobrogea, 50 de ani de viață românească. Buc., Cultura Națională, 1928, pag.

⁵. I. Ionescu de la Brad, *Excursie agricolă în Dobrogea în anul 1850*, trad. de Florica Mihăilescu, în, *Analele Dobrogei*, III, 1922, pag. 124 ; vezi și I. Simionescu op. cit, pag. 32–33.

⁶ Figuri contemporane din România, anul al VI-lea, coala nr. 15, pag. 121—122.

⁷ Ibidem, pag. 121-123.

⁸. Figuri contemporane din România, pag. 525—526.
⁹. L. Predescu. Enciclopedia Cugatarea, pag. 147.

10. Figuri contemporane din România, pag. 525—526.

11. A. I. Odobescu, *Istoria arheologiei*, vol. I. Antichitatea Renasterea, 1961, Ed. Științifică
pag. 62.

12. Săpături efectuate în 1885, după cum reiese din scrisoarea sa
M.I.M.B. inv. nr. 45982 S.F. 5787, fila 84.

13. La familia istoricului G. D. Florescu și la ing. D. Butculescu s-au

14. Săpături efectuate 1885, după cum reiese din scrierea M.I.M.B. cota de mai sus.
15. Mana Pădurilor. M.I.M.B. 15553 S.E. 5787, fila 28

15. Mapa Butculescu, M.I.M.B. 45962, S.F. 5787, fila 26.
16. Mapa Butculescu afisata la N.I.M.B. inv. 33182 c. fila 1-2

16. Mapa Butculescu afisata la N.I.M.B., inv. 12482 c, faza 1-2

14		
26.) Cetatea lui Negru Voivod Micul 1876-1881	57.) Văjău Rusulea	1878
27.) " Negru Voivod Micul 1878	58.) " Tătarasca	1878
28.) " loc Tepeș 1881 curând 1883-1884-1885	59.) " Turnului	1878
29.) Crasna / Biserica și Dumbrava 1887	60.) " Vălănești	1878
30.) Cremnița	61.) Iaffangalăis 1883-1885	
31.) Cricău / Lește-Voile 1876	62.) Măzărighi Pătură	1878
32.) Cricău / Zorii 1874	63.) Nehrușești 1878	1878
33.) Negru Voivod Micul 1881 Măzărighi-Pătură	64.) Negru Voivod Micul 1870	
34.) Călușari " Negru 1872	65.) " Negru Voivod Micul 1878	
35.) Călușari 1878-1881	66.) Negru Voivod Micul 1870-1871	
36.) Focani 1877	67.) Negru Voivod Micul 1870-1871	
37.) Valea cu 1878-1879	68.) Negru Voivod Micul 1870-1871	
38.) Elani 1878	69.) Negru Voivod Micul 1870-1871	
39.) Gorjani Pătură	70.) Negru Voivod Micul 1870-1871	
40.) Hălăpeni / Negru Voivod Micul 1878	71.) Negru Voivod Micul 1870-1871	
41.) Negru Voivod Micul 1878	72.) Negru Voivod Micul 1870-1871	
42.) Negri 1877	73.) Negru Voivod Micul 1870-1871	
43.) Negri 1878	74.) Negru Voivod Micul 1870-1871	
44.) Negri Voivod Micul 1878	75.) Negru Voivod Micul 1870-1871	
45.) Negru Voivod Micul 1878-1879	76.) Negru Voivod Micul 1870-1871	
46.) Negru Voivod Micul 1878-1879	77.) Negru Voivod Micul 1870-1871	
47.) " Negru Voivod Micul 1878	78.) Negru Voivod Micul 1870-1871	
48.) " Negru Voivod Micul 1878	79.) Negru Voivod Micul 1870-1871	
49.) " " Negru Voivod Micul 1878	80.) Negru Voivod Micul 1870-1871	
50.) " Negru Voivod Micul 1878		

Fig. 2. Lista săntierelor arheologice efectuate de Dimitre Butulescu, menționind numeroase stațiuni dobrogene.

Fig. 3. Piatra Fombulă a legendarului Radu Negru, relevată de Dimitrie Butulescu.

Tot un brouillon de raport întocmit în același an menționa că rîndul celor 85 de localități explorate și 5 stațiuni dobrogene, în care Dimitrie Butculescu efectuase cercetări de-a lungul a 6 ani. În anul 1880 sînt notate cercetările arheologice de la Sulina apoi între 1883 și 1885, cercetările arheologice de la Babadag și Mangalia, precum și de la o Cetate din Dobrogea, explorată în 1885 și cercetările de la Palas — Constanța desfășurate între 1883-1886.¹⁷

Copîind o listă a localităților cercetate de tată său, Maria Glogoveanu, născută Butculescu, fiica arheologului, menționează pe aceeași perioadă 1876-1883 și 1885, alături de alte mari sănieri arheologice din diverse perioade și cîteva localități dobrogene. Atenția cercetătorului era atâtă asupra valoroaselor antichități romane. Subliniindu-le pe cele de la Argedava (nu însă asupra localizării), rezumă materialul descoperit recent, ca fiind asemănător celui roman descoperit la Turnu Severin, Niculițel, Hirudea în Dobrogea (probabil Corugea)¹⁸, și Heracleia¹⁹, pe care le cunoștea și deci le săpase anterior.

Cunoștea bine materialul arheologic și din restul țării, fapt ce-i permitea să facă ample comparații. Materialele descoperite în necropola de la Drobeta — Turnu Severin sunt comentate în raport cu cele descoperite de el în „cimitirele romane de la Constanța” pe care le săpase anterior, unde remarcase prezența a trei vase rituale²⁰ cu vin, cu untdelemn, și cu lacrimile familiei” alături de tradiționala monedă.²¹ Bun cunscător al antichităților romane pe care le consideră și apreciază în ansamblul lumii romane, D. C. Butculescu vede în cărămidile cu stămpile legionilor romane descoperite pe teritoriul Dobrogei, asemănătoare celor din Transilvania, Serbia și Bulgaria, dovezi evidente ale ocupării așezărilor dacice respective de către trupe romane și ale conviñuirii acestora cu băstinașii. În același sens sunt interpretate și numeroasele obiecte de uz comun sau cele de factură ordinată, din care mare parte sunt descoperite pe teritoriul Dobrogei, fără a li se preciza locul²². Dovedind aceeași continuitate a elementului băstinaș pe teritoriul dobrogean, Butculescu remarcă din studiul „Tabulei Peutingeriene” persistența Capidavei, în toponimica perioadei romane²³, concluzionind în favoarea identificării așezărilor autohtone după terminația în „dava”, pe care cauță să-o adapteze și măgurelor numite Jidova, Jidava, Jidovilor etc. Explorase de-a lungul a cinci campanii între anii 1867 și 1872 aceste măguri alături de cele de la Calomfirești, Gorganul, de pe moșia fratelui său Tigănești — Calomfirești din Teleorman²⁴. În momentul în care încerca sinteze arheologice Dimitrie Butculescu se angaja și în spinoasa problemă a legendarului Negru Vodă prin „explorăriile sale la cetatea și monastirea lui Negru Vodă” din Cimpulung Muscel²⁵. Cunoștea și desena cu mare ușurință profilele vaselor tipice așezărilor dacice, pe care le descoperise în cursul săpăturilor din 1870 la Piscul Crâsanilor în Ialomița²⁶ și ridicase interesante desene de ansamblu privind situația de la Zimnicea²⁷.

Deschizător de drumuri în arheologia neolică de tip cucutenian, pe care o cercetase la Cucuteni Băiceni, Dimitrie C. Butculescu a consacrat un volum mare de lucru, problemei măgurilor, tumulilor, gorganelor²⁸ pe care le remarcă de o parte și de alta a Dunării. Le-a studiat originea. A constat că multe sunt artificiale, dar vechimea lor este diferită. A încercat elucidarea rolului acestor construcții atât de frecvente. Sugera că cele mai mari au jucat alt rol decît cele mai mici, deși eroziunea putea determina eroziuni de aprecieri. Cauță să le amplaseze în contextul istoric al zonelor în care se află. Multe din aceste probleme

17. Ibidem, inv. 45982 S.F. 5787, manuscris Butculescu, 1 — 103 pagini, pag. 13 — 14.

18. Ibidem, pag. 48.

19. Ibidem, pag. 62.

20. Raport aflat la M.I.M.B., inv. 45962, S.F. 5787.

21. Ibidem, fila 9.

22. Ibidem, fila 10, vezi și fila 54.

23. Ibidem, fila 62, 105 și 4 — 125.

24. Ibidem, fila 62 — 105.

25. Desene aflate la M.I.M.B., mapa Butculescu, inv. 45962 S.F. 5787, fila 5.

26. La M.I.M.B. se află două mape din arhiva Butculescu.

27. D. C. Butculescu, Măgurele, moivile, gorgoanele, din România manuscris în mapa Butculescu, manuscris Butculescu, pag. 1—103, pag. 31—47.

Locații ale căror cercetări sunt menționate în raportul lui D.C. Butculescu	
1.) Bezeni	Dye
2.) Athene	Grecia
3.) Babadag	1883 — 1885
4.) Baba Dochis	
5.) Beacăi	1887
6.) Recalci	Dobrogea 1873 Padaret 11.000 m. 1.000
7.) Bălărie	1883
8.) Bătușa - Trăbucă	1875
9.) Barboșa	Cocorășești 1879
10.) Botocani	1882
11.) Brășov	1885
12.) Brăniște	1879
13.) Budejovice	1879
14.) Căpățâni	1883
15.) Calomfirești - Teleorman	1867-1870-1873
16.) Câlnănești - Valea	1879
17.) Câmpulung - Muscel	1871
18.) Câmpulung	1879
19.) Cătâlani	1881
20.) Căciulați - Ialomița	1881
21.) Căciulați - Ialomița	1881
22.) Cătâlă - Căciulați - Ialomița	1876 - 1877
23.) Cătâlă - Căciulați - Ialomița	1876-1881
24.) Cătâlă - Ialomița	1885
25.) Cătâlă - Ialomița	1885

Fig. 1 Pagină a unui raport, menționând stațiunile explorate de D.C. Butculescu în perioada 1867—1895

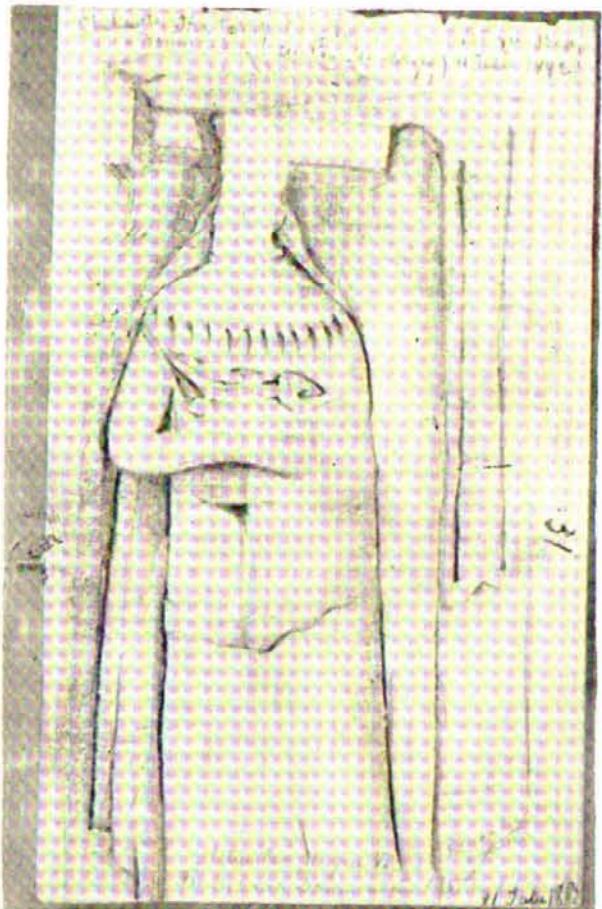

Fig. 4. Vestigii medievale minuțios corectate de arheologul Butculescu.

mai stăruie și astăzi. În nenumărate locuri le constată înconjurate cu sănțuri asemănătoare telurilor neolitice. Printre acestea neobositul arheolog menționează măguri din Teleorman, Calomfirești, Zimnicea, Flămînda și Licurici, Enușești în Romanăți, Mircești în Argeș, Petrești în Dimbovița, Bătești în Prahova, Crâsanî în Ialomița, Barboși, Cucuteni, Băiceni și Cotnari în Moldova, la Constanța și Mangalia în Dobrogea²⁸. Unele sint atribuite fazelor preistorice, iar altele perioadei romane. Îi lipsea la acea dată ample cercetări care să-i permită o analiză comparativă a materialului arheologic și de aici neclaritățile privind datarea și rolul acestor construcții istorice. Movilele danubiene, atât de frecvente pe ambele maluri par a sugera, după părerea cercetătorului, locuri „de vedete” sau „puncte de strejuire”. Acelorași monumente, Alexandru Odobescu le atribuia tainice rosturi în istoria străveche ai acestor locuri²⁹.

Cu siguranță că săpăturile efectuate de D.C. Butculescu nu au epuizat arheologie stațiunile cercetate. Multe dintre ele au devenit sănătire arheologice a căror activitate a continuat cu intermitențe pînă în zilele noastre. Săpăturile de la Constanța, Mangalia, etc., oferă și astăzi un material inestimabil din punct de vedere istoric. Dobrogea făcuse prin cercetările lui D.C. Butculescu dovadă marilor sale rezurse arheologice. În același timp cercetarea începută făcea loc marilor campanii arheologice susținute de Grigore Tocilescu³⁰ și Vasile Pârvan³¹. Harta arheologică a Dobrogei ce numără la începutul sec. nostru cele 6-7 localități a căror cercetare fusese începută de Dimitrie Butculescu s-a imbogățit considerabil, prin activitatea celor doi corifei ai arheologiei dobrogene. În circuitul științific, începînd de la această dată va intra un lot impresionant de localități din care se cuvînă și mentionate Histria, Ulmetum, (Pantelimonul de Sus), Troesmis (Iglîța), Tropaeum — Traianî (Adamklissi), Tomis, Callatis etc.

Progresele științei arheologice actuale, la care s-au înregistrat valoroși arheologi beneficiari și de un cîmp de activitate generos a cărui bogătie de material putea cel mult să fie bănuîtuă de Dimitrie C. Butculescu, dar nu și fructificata. El rămîne însă un precursor al arheologiei dobrogene, „savantul arheolog din București, Dimitrie Butculescu un pasionat cercetător în domeniul arheologiei” aşa cum îl caracteriza Maurice de Rosny, secretarul Societății Etnografice franceze în 1882³².

DIMITRIE C. BUTCULESCU UN PRÉCURSEUR DE L'ARCHEOLOGIE DE DOBROUDJA

— résumé —

Dobroudja, cette terre roumaine comprise entre le Danube et la Mer, a été continuellement habitée depuis les temps les plus reculés. Aussi, très tôt ce territoire devait-il livrer un riche matériel archéologique qui finit par avoir sa place dans maintes collections prestigieuses du pays et de l'étranger. Mais les premières recherches dans ce domaine revêtirent un caractère empirique. Elles ont commencé par les sondages effectués vers le milieu du XIXe siècle par Ion Ionescu de la Brad et Michel Soutzo. Bien plus tard ont pris ampleur des fouilles archéologiques fondées sur une méthode scientifique ; celles-ci sont dues à l'activité de D.C. Butculescu et surtout ce à Grigore Tocilescu et à Vasile Pârvan.

C'est donc dans cette phase initiale que s'inscrivent les efforts de Dimitrie C. Butculescu au service de l'archéologie. Outre ces activités commerciales et banquaires, celui-ci s'adonna à des fouilles englobant un vaste espace depuis l'Olténie jusqu'en Moldavie du Nord. Tout-à-fait pris par les problèmes de l'archéologie roumaine, D.C. Butculescu parlait, en 1885, non seulement de ses chantiers du Teleorman, mais aussi de la recherche entreprise en 1885 en Dobroudja, à „Cetatea Fetei” (la citadelle de la Fille) ou à Constanța (pratiquées en 1883 et 1885). D'autre part, dans ce même intervalle, il avait fouillé à Sulina, dans l'île des Serpents et à Babadag, alors qu'à Palaz-Constanța ses fouilles se sont échelonnées de 1883 à 1886. Quantité de notes de chantier, études, notices, dessins et rapports de fouilles conservés

28. Ibidem, pag. 31—34.

29. A. T. Odobescu, *Pseudo-kinegeticos*, in *Scrieri literare și istorice*, vol. III, București Ed. Librăria Socecu, pag. 15—16.

30. Radu Vulpe, *Activitatea arheologică în Dobrogea în cei 50 de ani de stăpînire românească*, în, Dobrogea, 50 de ani de viață românească, Buc, Cultura Națională, 1928, pag. 120—130.

31. Ibidem, pag. 129—143.

32. Mapa Butculescu, la M.I.M.B., inv. 43962, S.F. 5787, fila 46.

au Musée d'Histoire du Municipé Bucarest font mention des recherches qu'il avait entreprises à Niculitel, Hirudea (probablement Corugea), Heracleïe, etc. Un lot important des documents contenus par les dossiers de chantier laissés par D.C. Butculescu traitent des tertres, buttes, sables qui jalonnent l'espace carpato-danubien, ainsi que des nombreuses dunes de la province ponto-danubienne, de Mangalia, Constanta, etc.

Comme de juste, depuis l'exploration de D.C. Butculescu des quelques stations de Dobroudja, la recherche archéologique contemporaine concrétisée dans la carte archéologique de cette province a réalisé des pas géants dans la connaissance de l'histoire de cette terre. Ce qui n'empêche que D.C. Butculescu reste l'un des précurseurs de l'archéologie de la Dobroudja, un éclaireur de l'investigation d'un immense réservoir de vestiges historiques.